

Det er vigtigt at beskrive det arbejde, der blev og bliver udført på landets døgninstitutioner. Naturligvis er det det. Forfatteren har gjort sit til, at mange sider af livet på døgninstitutionerne er blevet belyst. Men der manglede en vinkel, nemlig arbejdet set gennem forstanderens øjne. Hvordan var det at lede et børnehjem, en institution for kriminelle unge eller et skole- og behandlingshjem? Dette giver de 22 bidrag fra forstandere svar på.

Beretningerne strækker sig over arbejdet som forstander gennem de sidste 50 år, nemlig fra 1968 til 2021. Forfatteren er jo ikke hvem som helst, når dette projekt skal gennemføres. Oskar Plougmand var i 1960'erne og 1970'erne ansat som inspektør i Børneforsorgen, og som sådan førte han tilsyn med ca. halvdelen af landets døgninstitutioner. Efter tiden som inspektør var han forstander på 5 forskellige døgninstitutioner. Med i sin bagage havde Oskar både en læreruddannelse og uddannelsen til psykolog.

Som inspektør var det en væsentlig opgave både at lytte til børnene, til personalet og til forstanderen. Almindeligvis startede besøget på forstanderens kontor. Oskar havde et skarpt blik for dynamikken på den enkelte institution. Hvordan var stemningen mellem de anbragte og personalet, mellem de ansatte og forstanderen, mellem forstanderen og børnene/de unge? Det var denne særlige evne, der var årsagen til, at han kom på sporet af de drenge på Ungdomshjemmet Godhavn, der mistrivedes og led offentlig omsorgssvigt i helt særlig alvorlig grad.

På blandt andet denne baggrund skal bogens indhold modtages. Forfatteren ved, hvad han taler om. Ikke blot kendte han de fleste forstandere og deres institutioner fra den givne periode, men han havde også selv prøvet det. Det vækker respekt.

I indledningen giver Oskar et kort historisk rids af Børneforsorgen som den var 1960'erne og 1970'erne og om de forandringer, der skete, da Børneforsorgen blev lagt ud til Amterne. Denne udlægning fik desværre ikke den betydning, som blandt andet var hensigten. Den hårdhændede behandling af mange børn og unge fortsatte, med store personlige konsekvenser for de enkelte.

Af de 22 beretninger fremgår det, at alle forstanderne har været glade for det arbejde, de valgte, da de søgte stillingen som forstander. Nogle blev guidet på en naturlig måde til, at det var dette, de skulle, andre søgte på en annonce, der var slået op i deres fagblad eller i avisen.

Med hensyn til forstandernes baggrund er den varieret. Flere er pædagoger, andre er lærere. Nogle har en håndværksmæssig baggrund, en er psykolog og en anden kunstner. For alle gælder det, at de har lyst til arbejdet, lyst til at gå i gang med at gøre noget godt for de anbragte børn og unge. Forstanderne ved også, at for at dette skal kunne lykkes, skal der skabes et godt samarbejds-klima mellem alle ansatte. Og her ligger et væsentligt dilemma, idet der ikke er tale om en homogen medarbejderstab, hvor alle for eksempel er uddannede pædagoger og lærere. Sådan var det ikke. Måske var nogle få nyuddannede pædagoger dukket op, og nogle "gamle i gårde" havde måske fået 10 måneders undervisning på et af vore Børneforsorgsseminarier. De fleste var fortsat praktikere med mange års erfaring inden for børneforsorgen.

Denne sidste gruppe markerede sig ofte stærkt og utvetydigt over for det personale, der proklamerede en faglighed. Det var de gamle i gårde, der vidste bedst om, hvordan man opdrog de børn, der var faldet ved siden af, og som derfor var blevet anbragt. De skulle opdrages med de midler, der nu engang lå lige for, de skulle "rettes til". Det drejede sig om den hårde linje, og dette gav selvsagt en nyansat forstander udfordringer. For forstanderen var det nødvendigt at være på talefod med den hårde kerne såvel som med de andre grupperinger i personalegruppen.

Flere af beretningerne fokuserer på denne udfordring. Det kunne det være nødvendigt at fyre personale, der ikke ville rette sig efter ledelsens anvisninger. Der var tale om brydningstider, også dengang. På mange institutioner var det den hårde tone, der var fremtrædende, på andre institutioner var hjertet med i indsatsen, og på andre igen forenedes "hjerte og forstand". Omsorgen er i højsædet, og en vis faglighed bærer til, at der på nogle af institutionerne kan tales om et behandlingstilbud.

Tilbagevendende fylder også presset ude fra meget. Direktoratet, kommunen, bestyrelsen, pressen og naboer. Mange vil gerne have del i institutionen, dens virke og metoder. Ofte er en døgninstitution udsat på grund af forudgående negative forventninger til den. Forstanderen står lige i skudlinjen og føler sig ofte alene.

Bliver der fra centralt hold sat spørgsmålstegn ved behandlingen og de beslutninger, der tages for børnene, er en dialog nødvendig. Nye ansatte og yngre mennesker i forvaltningen kan være udslagsgivende, idet de ikke har "historien" om institutionen. Nogle gange udebliver dialogen, fordi der allerede er taget en beslutning. Ledelsen i forvaltningen lader det se ud som om, der er muligheder for et fortsat samarbejde. Men beslutningen om institutionens nedlæggelse var allerede taget. Som forstander er der her intet at stille op.

Økonomien spiller også en stor rolle. Er det muligt for forstanderen at gennemføre de projekter, som han brænder for? Får han lov til at forfølge sine mål? Til for eksempel at tage til udlandet med en gruppe unge, til at sejle, til at dele den store institution op i mindre grupper, osv. Måske.

Som forstander skal man ikke gå ud fra som en selvfølge, at man modtager anerkendelse for sit arbejde. Nogle gør, andre gør ikke. Der tales tilbagevendende om glæden over, at der i det mindste blev holdt en ordentlig reception ved afskeden med gaver og taler, eller at der absolut ikke blev markeret noget som helst. Således kan der være tale om et "plaster på såret", eller der kan være tale om en afslutning, som man senere i livet helst ikke vil tænke på. Sådan var det for nogle.

Bogen kan varmt anbefales, lige som Oskars øvrige bøger kan det.

Har man sin gang, eller har man haft sin gang i døgninstitutionernes verden, er det et must at læse bogen, ligesom Oskars øvrige udgivelser er det. Er man blot interesseret i området, vil læsning af bogen være en fantastisk måde at blive indført i denne verden på.

Bogens tekst brydes af fotos af nogle af de mange døgninstitutioner, der fandtes dengang.

Af Inger Thormann, psykolog